

Nr 581.

Av herrar **Holmgren** och **Jeppsson**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 222, angående rätt till tjänstepension för tjänstemän, tillhörande den civila statsförvaltningen, och för arbetare i statens tjänst.*

I anledning av Kungl. Maj:ts till riksdagen framlämnade proposition nr 222 angående rätt till tjänstepension för tjänstemän, tillhörande den civila statsförvaltningen, och för arbetare i statens tjänst få vi anföra följande.

Propositionen är avsedd att reglera pensionsförhållandena för ordinarie tjänstemän vid civila statsförvaltningen, underkastade i propositionen närmare angivna avlöningsreglementen, extra ordinarie tjänstemän vid civila statsförvaltningen samt för arbetare i statens tjänst.

Departementschefen anför vid statsrådsberedningen av ärendet bland annat följande: »Vid den fortsatta prövning, jag efter slutförandet av nämnda undersökning ägnat ärendet, har jag kommit till uppfattningen, att nya pensionsbestämmelser för civiltjänstförvaltningens personal utan större olägenheter kunna genomföras utan avvaktan på en omarbetning av avlöningsförfattningarna, även om därvid givetvis gränserna för en revision av pensionslagstiftningen — såväl med avseende på den nya lagstiftningens giltighetsområde som i fråga om revisionens karaktär — få uppdragas på ett annat och snävare sätt än vad i pensionssakkunnigas förslag förutsatts.

Vid nu angivna förhållanden bör också efter min uppfattning en fristående lösning av pensionslagstiftningsfrågan utan uppskov komma till stånd. Behovet av ett nyordnande av det civila pensionsväsendet är nämligen enligt min mening synnerligen framträdande.»

Detta statsrådets anförande synes oss fullt riktigt. Det förefaller därför egendomligt att i förslaget till pensionsreglemente icke alla de grupper statstjänstemän medtagits, vilka fylla de fordringar i avseende å avlöningsförhållanden, statsrådet uttalat sig för. Det förhåller sig nämligen så, att vid försvarsväsendet finnes en grupp extra ordinarie tjänstemän, som i avlöningshänseenden äro underkastade bestämmelserna i kungl. kungörelsen den 22 juni 1928 med avlöningsbestämmelser för vissa civila och civilmilitära icke-ordinarie befattningshavare vid försvarsväsendet, S. F. S. nr 215/28.

För de grupper statstjänstemän, för vilka förslag till ny pensionslag nu framlagts, hava redan tidigare i viss mån pensionsförhållandena varit ordnade. Det är således en helt ny pensionslagstiftning, som ansetts av behovet påkallad. För de statstjänstemän däremot, vilka vi här åsyfta,

finnas inga som helst ordnade pensionsförhållanden. Detta framgår med all önskvärd tydlighet därav, att av Kungl. Maj:t i proposition nr 245 till årets riksdag föreslagen pension till tvenne vid örlogsvarvet i Karlskrona anställda ritare i XV lönegraden (enligt avlöningsreglementet S. F. S. 215/28) pensionsbeloppen föreslagits till 2,160 kronor. Detta belopp motsvarar den pension, som enligt nu framlagda proposition nr 222 skall utgå till tjänsteman i XI lönegraden. Sålunda erhålla dessa sistnämnda tjänstemän, därav den ene har en tjänstetid av 48 år, icke den pension, som kommer att utgå till motsvarande tjänsteman vid civila statsförvaltningen.

Civila tjänstemännen vid försvarsväsendet erhöilo genom tidigare åberopade kungörelse, S. F. S. 215/28, sina avlönings- och anställningsfrågor ordnade. Före denna tid ägde viss del av personalen — verkmästare och mästare — rätt grundlägga pension genom flottans pensionskassa, och erhöilo därvid vid avgång ur tjänsten pension i likhet med flaggunderofficer respektive underofficer av 2:a graden. Den pension, som således utgår till dessa befattningshavare, är icke baserad på för civila tjänstemän gällande lönegradssystem, vilket i sin tur medför att enahanda pensionsbelopp utgå till befattningshavare, om de äro placerade i endera XVI—XVIII lönegraderna.

Genom kungl. brev den 17 juni 1932 förordnade Kungl. Maj:t, att till de extra ordinarie tjänstemän vid försvarsväsendet, vilka före den 1 juli 1928, d. v. s. före nya avlöningsreglementets tillkomst, voro dag- eller timlönare, skall utgå pension, som om de alltjämt äro dag- eller timlönare. Denna förmån, ehuru synnerligen orättvis vid den praktiska tillämpningen — den medförde nämligen att dylik befattningshavare efter avgången ur tjänst erhöille pension som arbetare, oavsett om han tillhörde II eller XVIII lönegraden — synes efter bestämmelserna i nu av Kungl. Maj:t framlagd proposition nr 222 berövad befattningshavarna i fråga.

Av vad här ovan anförts torde med all tydlighet framgå, att pensionsförhållandena för civila tjänstemännen vid försvarsväsendet icke kunna anses tillfredsställande ordnade, och att desamma äro i stort behov av reglering genom statsmakternas försorg.

Denna vår uppfattning delas av statsrådet, då han i beredningen av propositionen (sid. 44) bland annat anför: »De föreslagna nya bestämmelserna torde ock, icke minst i avseende å föreskrifternas enkelhet och reda, böra tillerkännas ett avgjort företräde framför tidigare utarbetade förslag. Att pensionsföreskrifterna för samtliga de tjänstemän, för vilka samma lönesystem är gällande, sammanförts i en gemensam huvudförfattning är enligt min mening en bestämd fördel. Likaså finner jag det vara synnerligen lämpligt, att pensioneringsbestämmelserna för den mera fast anställda och stadigvarande arbetarepersonalen vid såväl civilförvaltningen i dess helhet som försvarsväsendet intagas i en gemensam för-

fattning, byggd i väsentliga delar på samma huvudgrunder, som skulle bliva gällande för den icke-ordinarie tjänstemannapersonalen.»

Vi hava tidigare framhållit det egendomliga i att försvarsväsendets e. o. tjänstemän icke blivit inrymda i det nu genom kungl. propositionen framlagda förslaget till pensionsreglemente för tjänstemännen vid civila statsförvaltningen. Av nyss citerade yttrande framgår nämligen, att statsrådet hyser den uppfattningen, att all personal med fastställda avlöningsreglementen efter för reglerade verk gällande grunder borde sammanföras i ett gemensamt huvudpensionsreglemente. Vi vilja i detta sammanhang peka på det förhållandet, att försvarsväsendets extra ordinarie tjänstemän sedan år 1928 lyda under ett dylikt avlöningsreglemente, varför alla skäl bort tala för, att, med hänsyn till statsrådets uttalande, dessa tjänstemän även bort medtagas i nu framlagt förslag till pensionsreglemente. Statsrådets uppfattning att pensionsbestämmelserna för arbetarepersonalen vid såväl civilförvaltningen i dess helhet som försvarsväsendet borde sammanföras i en gemensam författning borde, enligt vårt förmenande, även bliva tillämpligt för tjänstemannapersonalen vid civilförvaltningen och försvarsväsendet. Detta så mycket mera, som det förutsättes att pensioneringsbestämmelserna skola uppbyggas efter i huvudsak samma grunder för arbetare som för tjänstemän.

Efter vad vi inhämtat, skulle, enligt uttalande i finansdepartementet inför representanter för den personal, det här rör sig om, anledningen till att försvarets civila tjänstemän icke medtagits i propositionen bland annat vara den, att det ansågs olämpligt medtaga den civila tjänstemannapersonal, vilken var anställd vid försvarsväsendet. Denna personal skulle i stället, fortfarande enligt finansdepartementets till personalrepresentanter gjorda uttalanden, medtagas i det militära pensionsreglemente, som i sinom tid kommer att föreläggas riksdagen. Huruvida ett nytt militärt pensionsreglemente kommer att utarbetas inom den närmaste tiden ligger i vida fältet. Frågan om ordnandet av pensionsförhållandena för civila tjänstemännen vid försvarsväsendet är emellertid icke ny. Den har tvärtom varit föremål för statsmakternas prövning vid ett flertal olika tillfällen, varav här endast må erinras om 1917 års pensionsutredning, 1921 års pensionskommittés betänkande och 1926 års pensionsutredning. Då nu Kungl. Maj:t framlagt förslag om ett nytt tjänstepensionsreglemente för tjänstemän, synes det oss lämpligt, att försvarsväsendets civila tjänstemän även komma att inrymmas i detta reglemente. Sambandet mellan försvarsväsendets och civilförvaltningens tjänstemän är så starkt, att några som helst anledningar till ytterligare uppskov med frågans slutliga lösning icke förefinnas.

Finansdepartementets tidigare omnämnda princip att icke medtaga försvarsväsendets civila tjänstemän i det nu framlagda förslaget till pensionsreglemente för civilförvaltningen har emellertid av Kungl. Maj:t brutits. I kap. 1 § 2 av det av Kungl. Maj:t framlagda civila tjänstepen-

sionsreglementet stadgas nämligen, att reglementet äger sin tillämpning bland annat å de ordinarie tjänstemän, som äro underkastade bestämmelserna i avlöningsreglementet av den 22 juni 1921 (nr 451, jfr 1925 nr 270). I detta avlöningsreglemente återfinnas ordinarie civila tjänstemän vid försvarsdepartementet, arméförvaltningen, generalstaben, artilleristaben, krigshögskolan, artilleri- och ingenjörhögskolan, fortifikationen, intendenturkåreerna, marinförvaltningen, marinstaben, sjökrigshögskolan, sjökrigsskolan och flottans stationer. De tjänstemän, vilka äro anställda vid ovan omnämnda institutioner av försvarsväsendet, äro naturligtvis icke »civila» i vidare bemärkelse än vad fallet är med civila tjänstemännen vid försvarsväsendet. Det sålunda av finansdepartementet uttalade skälet för ett utelämnande av sistnämnda personalen i nu framlagda propositionen synes icke vara konsekvent genomfört.

Vi hava tidigare framhållit lämpligheten av att pensionsförhållandena för all statlig tjänstemannapersonal bringas till sin lösning. Då nu riksdagen har att taga ställning till av Kungl. Maj:t framlagd proposition, nr 222, rörande pensionering av viss personal, synes det oss, som om riktigast vore att samtidigt även frågan om pensionering av civila tjänstemännen vid försvarsväsendet bringades till sin lösning. Dessa tjänstemäns anställnings- och avlöningsförhållanden, som återfinnas i förutnämnda avlöningsreglemente, S. F. S. 215/28, äro i allt lika med de föreskrifter, vilka äro gällande för motsvarande personal vid civila statsförvaltningen. De äro sålunda civila tjänstemän, sortera under av Kungl. Maj:t fastställt avlöningsreglemente och intaga ingen annan militär ställning, än att de äro anställda vid försvarsväsendet. Arbetsåligganden, utbildning och ställning i övrigt äro i alla avseenden fullt jämförbara med vad som gäller för civilförvaltningens motsvarande tjänstemän.

På grund av det anförda få vi hemställa,

att riksdagen måtte besluta, att vid försvarsväsendet anställd extra ordinarie tjänstemannapersonal lydande under avlöningsreglementet S. F. S. 215/28 blir inrymd i det pensionsreglemente för tjänstemän vid civila statsförvaltningen, varom Kungl. Maj:t i proposition nr 222 framlagt förslag, ävensom att med hänsyn härtill pensionsreglementet ifråga måtte underkastas erforderliga kompletteringar.

Stockholm den 20 mars 1934.

Bj. Holmgren.

Ola Jeppsson.